

אלול תשע"ג

מ. זילברמן

(קטו.) **כיבוי דליקה ומלאכה שאינה צריכה לגופה.** תנן כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה. והעירו הראשונים דלא מצינו בזה היתר לכבות את הדליקה אף לר"ש דס"ל דמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור (דהרי אינו מתכוון לעשות פחמים חשיב הכיבוי כמלאכה שאינה צריכה לגופה) אף דמצינו בכמה מקומות דהתירו שבותים במקום צורך גדול. [ע"י מתני' צג: במח' ר' יהודה ור' שמעון אי מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב או פטור ובמח' רש"י ותוס' שם בגדר מלאכה שאינה צריכה לגופה..]

אך ע"י ברשב"א ובריטב"א בסוגין שהביאו מן הירושלמי (פט"ז ה"ג) וז"ל, תני אף מכבין להציל מתניתא לר"ש דאמר אין דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש, ע"כ. ומ"מ כתב הריטב"א דאף לפי הירושלמי לר"ש התיר כיבוי דליקה רק במקום הפסד כתבי קודש ולא בסתם הפסד. אך מצינו דעה במרדכי (ביצה סי' תרפ"ג) שכתב, "יש מרבתינו שאמרו דהא דמשמע הכא דבשבת אסור לכבות משום איבוד ממון וכן בכמה דוכתין פרק כל כתבי משמע לאסור היינו אליבא דר' יהודה דמחייב אמלאכה שאינה צריכה לגופה ואנן קיימא לן כר"ש דפטר כל מלאכה שאינה צריכה לגופה וכל כבוי הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה חוץ מכבוי לעשות פחמין הלכך שרי אפילו בשבת במקום איבוד ממון והוי כמו מפיס מורסא דר"ש שרי משום צערא". והמרדכי הביא מהראב"ה שחולק על דעה זו, דשאני מפיס מורסא דצערא דגופא הוא.

וסיים הריטב"א, "ועכשיו נהגו ברוב הארצות לכבות דליקה בשבת ואין להם על מה שיסמוכו אלא שאומרים שחוששים שתעבור הדליקה כשאין מכבין אותן וישרפו בה תינוקות שלא יוכלו לברוח ולהצילם, ועוד שאם [לא יכבון] יש חשש סכנת נפשות מאימת המלכות והגוים אם יראו שמניחים הדליקה להיות דולקת והולכת ולפיכך מכבין אליבא דר"ש דקיי"ל כותיה, ואין היתר ברור בדבר בזה אלא שזה כאותה שאמרו בירושלמי [מגיה: חכמים (ביצה ל.)] הנח להם לישראל מוטב שיהו שוגגים ואל יהו מזידין". וכן מבואר ברמ"א (סי' של"ד סכ"ו). וע"ע במגיד משנה על הרמב"ם (פכ"ג שבת הכ"ו) שהעלה שהירושלמי לא פליג אבבלי, אלא דהבבלי אתיא כר' יהודה, וזה סיוע לשיטת הרמב"ם דמלאכה שאצל"ג חייב (פ"א שבת ה"ז וע"ש בראב"ד).

ועדיין צ"ב למה אין מקום להקל אליבא דר"ש לכבות דליקה במקום הפסד. ותירץ בזה הר"ן (סא). בדפי הרי"ף ד"ה ובמקום), "שאני כבוי דכיון דאם היה צריך לגופו היה אסור מן התורה ואין הכל בקיאת לחלוק בין מלאכה הצריכה לגופה לשאינה צריכה מש"ה אסרי רבנן אפי' במקום פסידא ואפילו ע"י נכרי נמי אסרו לפי שמתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה ע"י נכרי אתי לכבויי איהו גופי' אי נמי שאני הכי שהוא שבות כלאחר יד שממעכין ברגליו וחמיר טפי משבות דשבת הנעשה כדרכו דהיינו על ידי נכרי". וע"י בשו"ת מנחת שלמה להגרשז"א (ח"א סי' ז' ענף ה' אות ג') שהעיר שאף שיש לחוש לעשיר המפסיד כל ממונו יחלה וימות מרוב צער אין זה חשיב כפקוח נפש להתיר לכבות הדליקה בשבת אף דהויא מלאכה שאינה צריכה

לגופה, דזה חשיב כהוא ממית את עצמו ולא שהאש ממיתו. ובשמירת שבת כהלכתה (פמ"א הע' ח') הביא מהגרשז"א ששקל וטרי בענין זה דלמה אין מקום להקל בכיבוי דליקה במקום הפסד גדול במקום שיש לחוש שיביא לידי חשש פקוח נפש ע"י בשורת ההפסד.

ועי' בדברי המג"א (סי' של"ט סק"א) דהיכא שיש חשש פקוח נפש ממש מן הדליקה עדיף לכבות את הדליקה דהויא מלאכה שאצל"ג מלהוציא חולה או קטן לרה"ר דהוי מלאכה דאורי'. ועי' במחתית השקל שם שהביא בשם ספר תוספת שבת דאף בזה"ה דכמעט וליכא רה"ר דאורי' עדיין עדיף לכבות מלהוציא לרה"ר דידין. וע"ע בפמ"ג שם.

(קטו.) הצלה מפני הדליקה. בעיקר טעם האיסור להציל מפני הדליקה עי' תוס' בריש פירקין (ד"ה כל כתבי), ר"ן (מב: בדפי הרי"ף ד"ה והא), ורמב"ן (הו"ד בביאור יותר בר"ן), חידושי אנשי שם (מב: אות א'), וב"ה (סי' של"ד סק"ז).

התבורה הראשונה תתקיים אי"ה בליל רביעי אור לכ"ג אלול בשעה 9:25 בחדר G303

הנושא: הצלה מפני הדילה (קטו.)

בדרך כלל התבורות תתקיימנה בלילי שני

עיקר תוס' פרק כל כתבי

(קטו.) כל כתבי, אליבא, לא ניתנו, ובידו
(קטו:) היו, אבל
(קטז.) פורענות, ספרי מינין
(קטז:) וכ"ש
(קיו.) הכא, מי דמי, דשקיל
(קיו:) הא דתניא, כלי אחר, הציל, אבל, שהיא
(קית.) במנחה, והא דתנן, דמלוינן, לפי
(קית:) הכל
(קוט.) רב אמר
(קוט:) הכל
(קכ.) הכל
(קכ:) גרם כיבוי, מנער, פותח, מר
(קכא.) ה"ג, אין אומרים, ש"מ
(קכא:) הכל
(קכב.) משתמש ואם, משקה, איני